

Vastuullisuus ja kestävyys omalla alalla

OSA 7: Ilmastovastuullinen toiminta, 15 osp

Tekijät: Kirsi Hulkkonen ja Anne Willemsen-Puranen

Rahoittaja:

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ
UNDERSVINGS- OCH KULTURMINISTERIET

Sisällys

1. Aluksi ja sanalista	2
2. Ilmastonmuutoksen torjuminen on yhteinen tehtävä	4
3. Ilmastovastuullinen liiketoiminta	5
4. Ilmastovastuu on valintoja	6
5. Suunnittelu	7
6. Hävikki	8
7. Materiaalivalinnat	9
8. Energia ja vesi	12
9. Asiakaspalvelu ja ympäristö	15
10. Tehtävät	17
Tehtävä 1: Väittämät – Ovatko oikein vai väärin?	17
Tehtävä 2: Yhdistä sana ja selitys	17
Tehtävä 3: Kirjoitustehtävä	17
Tehtävien oikeat vastaukset	18
Lähteet	18
VIERKO-organisaatiot 2025–2027	19

1. Aluksi ja sanalista

Tutkinnon osassa **Ilmastovastuullinen toiminta, 15 osp** on kahdeksan osaa.

Tämä on osa 7:

Vastuullisuus ja kestävyys omalla alalla.

Ilmastonmuutoksen hillintä on yhteinen ponnistus.

Tässä osiossa tutkit ilmastonmuutosta

oman alan näkökulmasta.

Mikä on sinun alasi?

Liiketalous, sosiaali- ja terveysala
vai ravintola-ala? Vai jokin muu?

Sanalistan sanat ovat aakkosjärjestyksessä:

elinkaari	tuotteen koko "elämä" eli kaikki vaiheet valmistuksesta käyttöön ja kierrätykseen
energiatehokas	kuluttaa vähän energiaa
hankinta	tavaran tai palvelun ostaminen
hiilijalanjälki	kuinka paljon toiminta aiheuttaa ilmastopäästöjä
hiilineutraali	tilanne, jossa ei synny enempää päästöjä kuin voidaan poistaa tai sitoa
hiilinielu	Ne sitovat hiilidioksidia ilmasta: <ul style="list-style-type: none">• meret• metsät• suuret maa-alueet (viheralueet).
hävikki	tavaraa ja ruokaa, jota ei käytetä. vaan ne menevät hukkaan tai pilaantuvat
ilmastokuormitus	kaikki asiat, jotka vahingoittavat ilmastoa

ilmastonmuutos	Ilmasto lämpiää, koska ihmisten toiminta aiheuttaa päästöjä.
kierrätysmateriaali	materiaali, joka on tehty vanhoista tuotteista
kiertotalous	malli, jossa tuotteet ja materiaalit kiertävät ja käytetään uudelleen
kuormittaa, kuormitus	= rasittaa; liikaa asioita, jotka ovat raskaita
neitseellinen materiaali	uusi materiaali, jota ei ole vielä käytetty
resurssi	luonnonvara tai muu hyödyllinen asia jota tuotanto käyttää, esimerkiksi <ul style="list-style-type: none"> • aika • raaka-aine • raha • työvoima.
sidosryhmä	ihmiset ja ryhmät, jotka ovat tekemisissä yrityksen kanssa, esimerkiksi asiakkaat ja muut yritykset
sivuvirta	Tuotannossa syntyy muuta materiaalia, joka ei ole päätuote.
torjua, torjuminen	estää, pysäyttää estäminen, pysäyttäminen
uusiutuva materiaali	materiaali, joka kasvaa tai syntyy uudelleen
ylijäämämateriaali	materiaali, joka jää yli tuotannosta
ympäristömerkki	merkki, joka kertoo, että tuote on ympäristöystävällinen.
ympäristöystävällinen	kestävä, vastuullinen teko, tuote tai tuotanto, joka ei vahingoita ympäristöä ja luontoa

2. Ilmastomuutoksen torjuminen on yhteinen tehtävä

Mikä on suurin ilmastohaaste omalla alallasi
eli suurin ongelma ilmastomuutoksen kannalta?
Mikä kuormittaa ympäristöä eniten?

On tärkeää tietää,
mitkä asiat aiheuttavat
suurimman ilmastokuorman
omassa työssä tai alalla.
Ihmisten on helpompaa vähentää niitä,
kun he ymmärtävät,
mitkä asiat vaikuttavat ilmastomuutokseen.

Joillakin aloilla ympäristöasiat
on otettu huomioon jo kauan.
Toisilla aloilla niitä on pohdittu vasta viime vuosina
esimerkiksi uusien lakien vuoksi.
Uudistettu ilmastolaki tuli voimaan vuonna 2022.

Ilmastomuutos vaikuttaa eri aloihin eri tavoin.
Siksi eri aloilla syntyy uusia työtehtäviä,
jotka liittyvät esimerkiksi kiertotalouden tehtäviin.
Vastuullinen toiminta on tulevaisuudessa ainoa tapa toimia,
koska planeettamme ei kestä suurta kuormitusta.

3. Ilmastovastuullinen liiketoiminta

Suomi haluaa olla hiilineutraali vuoteen 2035 mennessä.

Tämä tarkoittaa,

että Suomi ei saa tuottaa enemmän päästöjä

kuin mitä sen metsät ja muut hiilinielut voivat sitoa.

Päästöjä täytyy vähentää

- valtion
- kuntien
- kaupunkien
- kansalaisten
- erityisesti yritysten toiminnassa.

Vastuullisuus alkaa lakien noudattamisesta.

Kuluttajat ja muut sidosryhmät odottavat yrityksiltä enemmän,

kuin mitä laki määrää.

Se tarkoittaa sitä,

että vastuullisuus ja kestävyys on ihmisille tärkeitä.

Vastuullisesti toimivat yritykset voivat menestyä paremmin.

Yritys voi esimerkiksi:

- muuttaa tuotantoa
- vähentää energiankulutusta
- tehostaa toimintaa.

4. Ilmastovastuu on valintoja

Yrityksissä tehdään päivittäin päätöksiä, jotka vaikuttavat ilmastoon.

Näitä päätöksiä liittyy esimerkiksi:

- suunnitteluun
- hankintoihin
- hävikkiin
- jätteisiin
- energian ja veden käyttöön
- materiaaleihin ja kierrätykseen
- asiakaspalveluun ja viestintään.

Kuva 1. Ilmastovastuu on valintoja. (Pixabay)

5. Suunnittelu

Vastuullisuus alkaa suunnittelusta.

Suunnittelun merkitys ympäristövaikutuksiin on jopa 80 %.

Siksi tuotteet pitää suunnitella kiertotalouden periaatteiden mukaisesti.

Tämä tarkoittaa,

että jo suunnittelussa huomioidaan:

- materiaalit
- valmistus
- kuljetus
- huolto
- kierrätys
- ja lopulta uusiokäyttö.

Hyvä suunnittelu tarkoittaa:

- kestäviä materiaaleja
- kierrätettyjä tai uusiutuvia materiaaleja
- helppoa huoltoa ja kierrätystä
- tehokasta pakkausta ja kuljetusta
- materiaalien uudelleenkäyttöä.

Kuva 2. Vastuullisuus alkaa suunnittelusta. (Pixabay)

6. Hävikki

Hävikkiä on esimerkiksi pilaantunut tai rikkiäinen tuote, jota ei voi myydä tai käyttää.

Esimerkiksi ruokatuotannossa hävikkiä syntyy, jos raaka-aineet pilaantuvat.

Hävikki on kallista ja vaikuttaa ilmastoon.

Se tuhlaa resursseja, joita yritys on käyttänyt tuotantoon, kuljetukseen ja varastointiin.

Hävikin torjuminen on jatkuvaa työtä.

Kaikki työntekijät ovat siinä tärkeitä.

Hävikkiä täytyy ehkäistä, ja siihen vaikuttavat hyvä suunnittelu ja huolellinen työskentely.

Pohdi:

Miltä hävikkiä syntyy omalla alallasi?

Miten hävikkiä voisi vähentää?

Miten hävikkiä voidaan käyttää hyödyksi?

Kuva 3. Ruokahävikki. (Pixabay)

7. Materiaalivalinnat

Vastuulliset hankinnat ja materiaalit

vähentävät ympäristöhaittoja.

Hankinnat vaikuttavat myös yrityksen talouteen.

Halvin vaihtoehto ei aina ole paras,

vaan yrityksen täytyy miettiä

tuotteen koko käyttöikä.

Yritykset voivat lisätä kestävää tuotantoa,

kun ne tekevät hankintoja,

jotka lisäävät vastuullisuutta

ja vähentävät ympäristöhaittoja.

Tässä on asioita,

jotka lisäävät hankintojen hyviä ympäristövaikutuksia:

- Tuote on energiatehokas.
- Tuote saa ympäristömerkin.
- Tuotteen voi kierrättää.
- Kuljetusten päästöt ovat pienet.
- Pakkausmateriaalien määrä on pieni.
- Toimitusketjussa ei ole paljon eri vaiheita, jolloin ympäristövaikutukset ovat pienet.

Muista, että jokaisesta tuotteesta

on tulevaisuudessa jätettä.

Siksi jokaisen täytyy miettiä,

miten tuotteen voi käyttää uudelleen tai kierrättää.

Hyviä valintoja ovat:

- uusiutuvat tai kierrätetyt materiaalit, esimerkiksi
 - biomuovin käyttö pakkauksissa
 - tuotteet kierrätetystä lasista

- tuotteet, jotka kestävät
tai jotka on korjattu, esimerkiksi
kengät, jotka suutari on korjannut

- ylijäämämateriaalien ja sivuvirtojen käyttö, esimerkiksi
 - broilerintuotannossa kananlanta on raaka-aine,
josta tehdään lannoitetta.

Näin säästetään luonnonvaroja ja vältetään jätettä!

Kuva 4. Kierrätettävät materiaalit (Pixabay)

Katso NYT-video (kesto 1:42 min).

[Tuhlaustaloudesta kiertotalouteen](#)

Video ei ole selkokieleninen.

Pohdi valintoja seuraavien kysymysten avulla:

- Mitä tavaroita ja palveluja yritykset ostavat alallasi?
- Mitä materiaaleja alallasi käytetään?
- Millaisia ympäristöystävällisiä materiaaleja tai tuotteita alallasi voitaisiin käyttää?
- Mitä ylijäämää tai jätettä alalla syntyy?
- Voisiko näitä käyttää uudelleen tai käyttää muuten jollain tavalla?
- Millaisia koneita, laitteita ja tiloja alalla käytetään?
- Ovatko ne yleensä tehokkaassa käytössä?
Ovatko ne välillä tyhjinä tai niitä ei käytetä?
- Etsi esimerkkejä yrityksistä, jotka ovat tehneet hyviä, kestäviä ratkaisuja.
Voit käyttää esimerkiksi NYT-videota [Tuhlaustaloudesta kiertotalouteen](#) (ei selkokielen).

8. Energia ja vesi

Myös vettä täytyy käyttää vähän,
koska se säästää sekä luontoa että rahaa.

Vähennä veden käyttöä: säästä vettä

- Sulje hana,
kun peset käsiä ja hiuksia
tai kun saippuoit niitä.
- Lyhennä suihkuaikaa
ja mieti omia tapojasi käyttää vettä.
- Käytä erityisesti lämmintä vettä vähemmän,
koska sen lämmittäminen vie paljon energiaa.
- Korjaa vuotavat hanat.
- Valitse laitteet ja suihkut,
jotka säästävät vettä.

Piilovesi tarkoittaa vettä,

jota kuluu tuotteiden
ja ruoan valmistukseen.

Kun ostat tavaroita,
kulutat samalla paljon vettä,
jota et näe.

Siksi sinun kannattaa valita tuotteita,
jotka kuormittavat vähän vesivaroja
eli ovat käyttäneet vain vähän vettä.

Myös yritysten täytyy säästää vettä.

Veden puhdistus

ja kuljetus käyttävät paljon

energiaa ja kemikaaleja.

Jätevesi kuormittaa ympäristöä,

vaikka se puhdistetaan.

Yritysten merkitys on suuri

ilmaston ja yrityksen talouden kannalta.

Energiaa kuluu laitteisiin, valaistukseen,

lämmitykseen ja veden lämmittämiseen.

Yritykset voivat säästää jopa 25 prosenttia energiasta,

kun ne muuttavat tapoja toimia.

Minä olet työpaikassa osa yritystä ja sen tapoja toimia.

Voit säästää energiaa esimerkiksi näin:

- Sammuta laitteet,
käytä virransäästötilaa
sekä säädä valaistus
ja lämmitys tarpeen mukaan.
- Vaihda vanhat laitteet energiatehokkaisiin.
Se säästää rahaa pitkällä aikavälillä.
- Vaihda vanhat laitteet uusiin,
koska ne ovat usein hiljaisempia,
puhtaampia ja turvallisempia kuin vanhat.

Hyötyjä:

- Energiatehokkuus vähentää päästöjä.
- Se parantaa työympäristöä
ja voi lisätä tuottavuutta.
- Esimerkiksi kaupoissa energiatehokkaat kylmälaitteet
ja LED-valot vähentävät hävikkiä.

Vastuullinen energiankäyttö on tärkeä osa yrityksen vastuullista liiketoimintaa.

Yritys säästää rahaa,

kun se säästää energiaa ja vettä.

Samalla se vähentää ympäristökuormaa.

Kuva 5. Puhdas vesi. (Pixabay)

9. Asiakaspalvelu ja ympäristö

Asiakaspalvelija voi vaikuttaa siihen,
että yrityksen hiilijalanjälki pienenee.
Asiakaspalvelija voi kertoa asiakkaille,
miten tuotteet vaikuttavat ympäristöön.
Hän voi neuvoa ja auttaa,
että asiakas valitsee kestävän vaihtoehdon.

On tärkeää,
että asiakaspalvelija tietää ja tuntee tuotteet,
joita hän myy.
Hän auttaa asiakasta löytämään oikean tuotteen.
Silloin ei tehdä turhia ostoksia
eikä tule hävikkiä.

Miten asiakaspalvelija voi pienentää hiilijalanjälkeä?

- Ymmärrät ilmastonmuutoksen peruskäsitteet.
- Osaat kertoa tuotteiden ja palvelujen ympäristövaikutuksista.
- Tiedät, mitkä asiat yrityksessä kuormittavat ilmastoa eniten ja missä voidaan vähentää sitä.
- Neuvot asiakasta tuotteen huollossa ja siinä miten sitä voi käyttää kauan (pitkäaikainen käyttö).
- Kerrot oma-aloitteisesti, miten asiakas voi käyttää tuotetta ympäristöystävällisesti.

Autat yritystä toimimaan vastuullisesti,
kun puhut ympäristöasioista asiakkaiden kanssa.

Yrityksen täytyy tehdä vastuullisuusviestintää:

- Vastuullisuudesta täytyy kertoa selkeästi ja rehellisesti.
- Väitteet täytyy todistaa, esimerkiksi laskea hiilijalanjälki.
- On myös hyvä ja reilua kertoa haasteista ja ongelmista.

Viestinnän tulee keskittyä oikeasti tärkeisiin asioihin.

Viestintä ei voi korostaa pieniä ympäristötekoja, jos suurimmat päästöt syntyvät muualla.

Vastuullisuudesta saa kertoa vain, jos se on aidosti osa yrityksen toimintaa.

Viherpesua ei saa tehdä: sen kieltää laki.

Viherpesu – mitä se on?

- Viherpesu tarkoittaa sitä, että yritys antaa tuotteesta tai palvelusta liian ympäristöystävällisen kuvan.
- Se on harhaanjohtavaa markkinointia ja siksi ongelmallista.

Viherpesusta on myös materiaalien osassa 5.

Kuva 6. Vastuullinen viestintä. (Pixabay)

10. Tehtävät

Tehtävä 1: Väittämät – Ovatko oikein vai väärin?

Valitse, onko väite *oikein* vai *väärin*.

1. Vastuullisuus tarkoittaa vain sitä, että yritys saa paljon voittoa.
2. Kestävä kehitys ottaa huomioon tulevat sukupolvet.
3. Sosiaalinen vastuu liittyy työntekijöiden hyvinvointiin.
4. Ravintola voi vähentää ruokahävikkiä toimimalla vastuullisesti.
5. Yritys ei tarvitse huolehtia ympäristöstä, jos se maksaa verot oikein.

Tehtävä 2: Yhdistä sana ja selitys

Piirrä viiva sanasta oikeaan selitykseen.

Sana	Selitys
raaka-aine	aine, josta tehdään ruoka tai tuote
työilmapiiri	tunnelma työssä ja työpaikalla
ympäristövastuu	vastuu luonnosta
taloudellinen vastuu	vastuu rahan käytöstä
sosiaalinen vastuu	vastuu ihmisistä

Tehtävä 3: Kirjoitustehtävä

Kirjoita lyhyesti (3–5 virkettä):

Millä tavalla sinun tuleva alasi voi toimia vastuullisesti?

Voit kirjoittaa ympäristöstä, ihmisistä tai rahasta.

Tehtävien oikeat vastaukset

Tehtävä 1

Vastaukset:

1. väärin
2. oikein
3. oikein
4. oikein
5. väärin

Tehtävä 2

Oikea sana ja selitys ovat vierekkäin.

Lähteet

Ilmastovastuullinen toiminta, 15 osp. KEOSKI-hanke. <https://aoe.fi/#/materiaali/3089>. Viitattu 13.1.2026.

Määttänen, H., Pölönen, P. & Kankaanpää, R.-V. 2023. Ilmastovastuullinen toiminta 15 osp.

VIERKO-organisaatiot 2025–2027

- AEL-Amiedu Oy/Taitotalo
- Axxell Utbildning Ab
- Careeria
- Espoon seudun koulutuskuntayhtymä
- Etelä-Karjalan koulutuskuntayhtymä / Saimaan ammattiopisto Sampo
- Etelä-Savon Koulutus Oy/Esedu
- Haapaveden Opiston kannatusyhdistys ry, Haapaveden Opisto (Työpakettivastuu)
- Helsingin kaupunki / Stadin AO (Työpakettivastuu)
- Helsingin maaliammattikoulu
- Helsinki Business College
- Hyria koulutus Oy
- Hämeen ammatti-instituutti Oy
- Itä-Karjalan Kansanopistoseura r.y. /Itä-Karjalan Kansanopisto
- Itä-Savon koulutuskuntayhtymä, Ammattiopisto Samiedu
- Jokilaaksojen koulutuskuntayhtymä JEDU (Työpakettivastuu)
- Jyväskylän koulutuskuntayhtymä (Työpakettivastuu)
- Jyväskylän kristillisen opiston säätiö sr/Jyväskylän kristillinen opisto (JKO)
- Jyväskylän Talouskouluyhdistys ry. / Jyväskylän palvelualan opisto
- Kajaanin kaupungin koulutusliikelaitos
- Kalajoen kristillinen opisto
- Kanneljärven opisto
- Kelloseppäkoulu
- Kemi-Tornionlaakson koulutuskuntayhtymä Lappia
- Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymä
- Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä (Koordinaatio)
- Kirkkopalvelut ry / STEP-koulutus
- Kiteen evankelisen kansanopiston kannatusyhdistys ry/Kiteen Evankelinen Kansanopisto

- Kolmen kampuksen urheiluopisto Oy
- Kotkan-Haminan seudun koulutuskuntayhtymä, Ekami
- Koulutuskeskus Salpaus - kuntayhtymä
- Koulutuskuntayhtymä Brahe
- Koulutuskuntayhtymä OSAO
- Koulutuskuntayhtymä Tavastia, Ammattiopisto Tavastia
- Kouvolan Ammattiopisto Oy
- LIVE-säätiö/LIVE ammattiopisto
- Lounais-Hämeen koulutuskuntayhtymä
- Lounais-Suomen koulutuskuntayhtymä, Novida - ammattiopisto ja lukio
- Luksia, Länsi-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä
- Länsirannikon Koulutus Oy WinNova
- Oulun palvelualan opisto
- Peimarin koulutuskuntayhtymä/Ammattiopisto Livia
- Perho Liiketalousopisto
- Peräpohjolan kansanopiston kannatusyhdistys ry/Peräpohjolan Opisto
- Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymä/Riveria
- Pohjois-Satakunnan kansanopiston kannatusyhdistys ry/Kankaanpään opisto
- Pohjois-Savon opisto
- Raahen Porvari- ja Kauppakoulurahasto sr
- Rasion seudun koulutuskuntayhtymä
- Raudaskylän kristillinen opisto
- Rovalan Setlementti ry/Rovala-Opisto
- Rovaniemen koulutuskuntayhtymä REDU
- Salon seudun koulutuskuntayhtymä
- Sasky koulutuskuntayhtymä
- Satakunnan koulutuskuntayhtymä/Sataedu
- Savon koulutuskuntayhtymä/ Savon ammattiopisto
- Seinäjoen koulutuskuntayhtymä
- Suomen Diakoniaopisto - SDO Oy
- Suomen Urheiluopiston Kannatusosakeyhtiö

- Suomen ympäristöopisto SYKLI Oy
- Suomen Yrittäjäopisto Oy
- Svenska Framtidsskolan i Helsingforsregionen Ab/Practicum
- Svenska Österbottens förbund för Utbildning och Kultur/Yrkesakademin i Österbotten (Koordinaatio ruotsinkielinen verkosto)
- Tampereen Aikuiskoulutussäätiö sr/ Tampereen Aikuiskoulutuskeskus TAKK
- Tampereen kaupunki/Tampereen seudun ammattiopisto Tredu (Työpakettivastuu)
- Turun aikuiskoulutussäätiö sr/Turun akk
- Turun kaupunki
- Työteho-seura ry (Työpakettivastuu)
- Vaasan kaupunki / Vamia
- Valkeakosken seudun koulutuskuntayhtymä/Valkeakosken ammattiopisto
- Vantaan kaupunki/Vantaan ammattiopisto
- Ylä-Savon koulutuskuntayhtymä

Tämä materiaali on tuotettu VIERKO 2-hankkeessa vuosina 2025–2027.

VIERKO on toteutettu Opetus- ja kulttuuriministeriön vuonna 2024 myöntämällä ammatillisen koulutuksen strategiarahoituksella.

VIERKO on seitsemänkymmenen (71) koulutuksen järjestäjän yhteisponnistus. Työtä on koordinoanut Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä Keuda.

Hankkeessa on kehitetty vieraskielisen koulutuksen laatua ja kotimaisten kielten opetuksen tarjontaa ammatillisessa koulutuksessa.

Lisätietoa:

<https://www.keuda.fi/keuda/hankkeet/vierko-2>

<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Oppimateriaalien CC-lisenssi:

[CC BY-SA 4.0 Deed](#) | [Nimeä-JaaSamoin 4.0 Kansainvälinen](#) | [Creative Commons](#)